

Budgettaire tabel

Bedragen in mln. (+ is saldooverslechterend)	2026	2027	2028	2029	2030	Struc
1. Defensie, Geopolitiek en Oekraïne						
1 Investerings in NAVO-norm defensie 2,8% in 2030 en 3,5% in 2035	0	2.100	4.500	7.100	9.500	19.300
2 Intensivering ontwikkelingssamenwerking		257	257	257	257	257
3 Intensivering postennetwerk		35	35	35	35	35
4 Oekraïne-steun onverminderd doorzetten						
- w.v. Militaire steun aan Oekraïne (defensiebegroting)		3.000	3.000	3.000		
- w.v. Non-militaire steun Oekraïne (BHO-begroting)		419	419	419		
- w.v. Dekking (BHO-begroting)		-419				
- w.v. Dekking (defensiebegroting)		-500	-800	-1.000		
- w.v. Dekking bestaande middelen (defensiebegroting)		-1.419	-606	-148		
- w.v. Dekking Oekraïne - kasschuif 2027		-1.000	566		434	
5 Vrijheidsbijdrage burgers		-1.500	-3.400	-3.400	-3.400	-3.400
6 Vrijheidsbijdrage bedrijven		-1.500	-1.700	-1.700	-1.700	-1.700
2. Wonen en infrastructuur						
7 Investerings in betaalbare woningen (2029 t/m 2035)				1.000	1.000	0
8 Beheer en onderhoud van infrastructuur en ontsluiting woningbouw						500
9 Prioritaire infrastructuurprojecten			750	750		0
10 Investeringscapaciteit woningbouwcorporaties (vpb)			250	250	275	325
11 Verlagen overdrachtsbelasting particuliere investeerders van 8 naar 7%	265	-143	84	84	84	84
12 Continueren nationaal programma leefbaarheid en veiligheid t/m 2035				135	135	0
3. Landbouw, natuur en stikstofaanpak						
13 Investeringspakket 20 mld.						
- w.v. Vrijwillige beëindigingsregeling	0	150	300	300	0	
- w.v. Gebiedsgerichte aanpak / zoning	0	200	400	600	1.000	
- w.v. Managementmaatregelen en innovatie	0	50	200	250	250	
- w.v. Natuurherstel (excl. agrarisch natuurbeheer)	100	150	200	250	250	200
- w.v. Agrarisch natuurbeheer	0	50	75	100	125	165
- w.v. KRW / water	0	0	250	250	250	
- w.v. Flankerend beleid en uitvoering (overig)	50	100	150	150	150	70
- w.v. Industrie en mobiliteit	0	50	50	50	50	
- w.v. dekking onverdeelde middelen art. 51 lvvn-begroting		-107	-468	-1.528	-1.690	-288
- w.v. dekking rode diesel lvvn-begroting		-146	-146	-146	-146	-146
4. Energie en klimaat						
14 Indirecte kostencompensatie (IKC) (2026 t/m 2035)	192	223	355	505	505	
15 Envelop tegemoetkoming elektriciteitsprijs bedrijven (2028 t/m 2035)			345	495	495	0
16 SDE++ zes nieuwe rondes 2027 t/m 2032					8	0
17 Continuering uitvoering klimaatbeleid medeoverheden (2031 t/m 2040)						0
18 Wind op zee (uitbreiding tot 40 GW in 2040)	7	78	88	117	91	139
5. Economie en innovatie						
19 Nationale investeringsinstelling NII (3 tot 5 mld. niet-saldo relevant)						
20 NADI (500 mln. niet-saldorelevant)						
21 Innovatie regionale campussen		100	100	100	100	100
22 Toekomstfonds			-72	-7	-50	-41
6. Onderwijs en media						
23 Onderwijs		1.000	1.200	1.300	1.400	1.500
24 Media		50	50	50	50	50

7. Nationale veiligheid en rechtsstaat					
25 (Nationale) veiligheid	300	400	500	600	600
26 DJI	75	100	100	100	100
27 Rechtsstaat	20	50	50	75	75
8. Versterken samenleving					
28 Gemeenschapsfonds 200 mln.	50	50	50	50	
9. Zorg					
Preventie, gezond leven en tegemoetkoming chronisch zieken					
29 Jeugd en school	50	150	150	150	150
30 Sport	33	50	50	50	50
31 Versterken wijken en buurten	40	40	40		
32 Medische preventie	33	35	35	35	35
33 Envelop tegemoetkoming zorgkosten chronisch zieken	350	350	350	350	350
Eigen risico Zvw					
34 Eigen risico niet verlagen en indexeren per 2027	-3.705	-3.926	-4.127	-4.222	-4.766
35 Verhoging eigen risico met 60 euro per 2027	-1.020	-1.025	-1.030	-1.035	-1.050
36 Tranchering eigen risico op 150 euro		-200	-200	-200	-200
Passende zorg Zvw					
37 Passende zorg (wet- en regelgeving)			-112	-198	-548
38 Versterken informatieplicht zorgverzekeraars				-110	-190
39 Afschaffen vergoeding ongecontracteerde zorg			-150	-150	-150
40 Uitvoeren afspraken Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (t/m 2035)	794	709	230	230	0
Geneesmiddelen					
41 Selectie geneesmiddelen uit het basispakket en strakker pakketbeheer		-35	-115	-150	-150
Langdurige zorg					
42 Bestuurlijk akkoord Wlz / Scheiden wonen en zorg	-130	-345	-560	-775	-990
43 Vrijvallen resterende envelop ouderenzorg	-8	-321	-320	-470	-470
44 Huishoudelijke hulp uit Wmo met vangnet			-435	-435	-435
Overige					
45 Gelijktrekken vermogensgrenzen zorgtoeslag naar heffingsvrij vermogen	-19	-284	-294	-306	-324
46 Eigen bijdrage wijkverpleging	15	15	-225	-225	-225
47 Aftrek specifieke zorgkosten		-618	-618	-618	-618
48 Vervolgopleidingen medisch-specialisten			-110	-110	-110
49 Beschikbaarheidsbijdrage academische zorg			-100	-100	-100
10. Sociale zekerheid					
Gezinnen, leven lang leren en aanpak van armoede en schulden					
50 Versterking van gezinnen	300	600	600	600	600
51 Leven lang ontwikkelen		100	100	100	100
52 Aanpak armoede en problematische schulden	125	150	150	150	150
53 Commissie sociaal minimum BES	30	30	30	30	30
Arbeidsongeschiktheid					
54 WIA: IVA afschaffen (incl. taakherschikking UWV)	6	12	13	17	-53 -1.151
55 Vervallen Compensatie Regeling Transitievergoeding		2	-141	-216	-222 -262
56 Verlagen maximumdagloon met 20% per 2029			10	-644	-658 -813

WW

57	Duurverkorting 12 maanden. Aanscherpen referte-eis, vertraagde opbouw, 80% uitkeringshoogte in de eerste twee maanden.	5	-526	-991	-1.320
58	Re-integratiemiddelen	-100	-100	-100	-100

Pensioen

59	Bevriezen aftoppingsgrens voor 6 jaar	-95	-192	-296	-407	113
----	---------------------------------------	-----	------	------	------	-----

AOW

60	1 op 1 koppeling AOW-leeftijd aan levensverwachting per 1-1-2033					-2.772
----	--	--	--	--	--	--------

11. Rijksoverheid

61	Efficiencytaakstelling	-92	-179	-285	-392	-392
62	Vernieuwing rijksdienst / slagvaardige overheid			-400	-1.000	-1.000
63	Subsidietaakstelling	-189	-189	-189	-189	-189

12. Fiscale regelingen

64	Afschaffen laag btw-tarief sierteelt	-328	-328	-328	-328
65	Suikertaks voor producenten	50	50	-850	-850
66	Verlengen accijnskorting op benzine	900			

Totaal besluitvormingstabel	620	-851	1.456	740	-2.316	0
------------------------------------	------------	-------------	--------------	------------	---------------	----------

Bedragen in mln. (+ is saldooverslechterend)	2026	2027	2028	2029	2030	Struc
67 Ramingsbijstelling asielbegroting	-729	2.113	1.969	2.111	2.107	0
68 Overige stabiele asielketen incl. crisisnoodopvang	241	470	422	328	32	0
69 ODA-toerekening eerstejaarsopvang	620	-106	-201	-235	-257	0
70 Amendementen Belastingplan 2026	688	1.467	349	-59	-134	-98
71 Taakstellende kasschuif Voorjaarsnota 2026 i.v.m. Belastingplan 2026	-1.000	500	500			
72 Verwerking jaar uitstel ETS2	0	4.103	-908	-328	-20	0
Totaal ramingsbijstellingen	820	7.047	2.131	2.317	1.728	-98

Totaal mutaties	1.440	6.196	3.587	3.057	-588	-98
------------------------	--------------	--------------	--------------	--------------	-------------	------------

Doorkijk uitgaven 2035

Bedragen in mln. (+ is saldooverslechterend)	2031	2032	2033	2034	2035	Struc
2. Wonen en infrastructuur						
7 Investerings in betaalbare woningen (2029 t/m 2035)	1.000	1.000	1.000	1.000	1.000	0
8 Beheer en onderhoud van infrastructuur en ontsluiting woningbouw	1.100	1.100	1.100	1.100	1.100	0
12 Continueren nationaal programma leefbaarheid en veiligheid t/m 2035	135	135	135	135	135	0
4. Energie en klimaat						
14 Indirecte kostencompensatie (IKC) (2026 t/m 2035)	505	505	505	505	505	0
15 Envelop tegemoetkoming elektriciteitsprijs bedrijven (2028 t/m 2035)	495	495	495	495	495	0
16 SDE++ zes nieuwe rondes 2027 t/m 2032	114	349	658	961	1.248	0
17 Continueren uitvoering klimaatbeleid medeoverheden (2031 t/m 2040)	800	800	800	800	800	0
18 Wind op zee (uitbreiding tot 40 GW in 2040)	182	376	1.117	1.797	2.406	0
Totaal ramingsbijstellingen Miljoenennota 2026						
67 Ramingsbijstelling asielbegroting	2.107	2.107	2.107	2.107	2.107	0
68 Overige stabiele asielketen incl. crisisnoodopvang	32	32	32	32	32	0

Budgettaire bijlage coalitieakkoord

1. Investerings NAVO-norm defensie

Het kabinet investeert structureel in de versterking van de krijgsmacht. Hiermee groeien de Nederlandse NAVO-uitgaven naar 2,8% van het bbp in 2030 en 3,5% bbp in 2035.

2. Ontwikkelingssamenwerking

Voor ontwikkelingssamenwerking wordt vanaf 2027 structureel 257 miljoen euro extra beschikbaar gesteld. Deze extra middelen zijn bedoeld voor humanitaire hulp, klimaat, onderwijs, vrouwenrechten en het verstevigen van het maatschappelijk middenveld.

3. Postennetwerk

Voor de versterking van de positie van Nederland in het buitenland wordt vanaf 2027 structureel 35 miljoen euro geïntensiveerd op het postennetwerk van ambassades, consulaten-generaal en permanente vertegenwoordigingen.

4. Oekraïensteun onverminderd doorzetten

Nederland blijft Oekraïne onverminderd politiek steunen met militaire en non-militaire steun. Daarom worden hiervoor extra middelen gereserveerd. Het gaat om de volgende bedragen:

- De militaire steun aan Oekraïne wordt in de jaren 2027 tot en met 2029 voortgezet met jaarlijks 3 miljard euro.
- De non-militaire steun aan Oekraïne wordt in de jaren 2027 tot en met 2029 voortgezet met jaarlijks 419 miljoen euro. De aanvullende middelen voor non-militaire steun aan Oekraïne in 2027 worden voor 419 miljoen euro ten laste gebracht van de BHO-begroting.
- Een deel van de aanvullende middelen voor militaire steun aan Oekraïne wordt in de jaren 2027 tot en met 2029 ten laste gebracht van de Defensiebegrotingen.
- Om de aanvullende uitgaven voor de militaire steun aan Oekraïne in het integrale beeld in te passen wordt een kasschuif verwerkt op de Defensiebegroting.
- De uitgaven aan Oekraïensteun voor zowel militaire als non-militaire steun vallen onder het uitgavenkader. Het NAVO-percentages wordt berekend inclusief militaire steun aan Oekraïne.

5. Vrijheidsbijdrage burgers

Van burgers wordt een bijdrage gevraagd voor onze veiligheid. Deze vrijheidsbijdrage wordt gevraagd via de tabelcorrectiefactor die beperkt toegepast wordt in de inkomstenbelasting in 2027 en 2028. De vrijheidsbijdrage voor burgers bedraagt 1,5 miljard euro in 2027 en vanaf 2028 structureel 3,4 miljard euro.

6. Vrijheidsbijdrage bedrijven

De vrijheidsbijdrage voor bedrijven is ingevuld als taakstellende verhoging van de aof-premie (met dezelfde verhouding tussen het lage en hoge tarief). Over de invulling zal overleg plaatsvinden met ondernemersorganisaties mede in het licht van het vestigingsklimaat. De vrijheidsbijdrage voor bedrijven bedraagt 1,5 miljard in 2027 en vanaf 2028 structureel 1,7 miljard euro.

7. Betaalbare woningen

Voor het stimuleren van het bouwen van betaalbare woningen wordt 1 miljard euro per jaar vrijgemaakt vanaf 2029 tot en met 2035.

8. Beheer en onderhoud en ontsluiting van woningbouwlocaties (2031 t/m 2035)

Voor het beheer en onderhoud en aanleg van infrastructuur voor de ontsluiting van nieuwe woningbouwlocaties wordt in het Mobiliteitsfonds 1,1 miljard euro per jaar beschikbaar gesteld voor de jaren 2031 t/m 2035. Vanaf 2036 is structureel 500 miljoen euro per jaar beschikbaar. Bij de prioritering wordt gekozen voor projecten die aantoonbaar bijdragen aan woningbouw, bereikbaarheid en economische ontwikkeling. We zorgen ervoor dat infrastructuurinvesteringen

bijdragen aan woningbouw en economische ontwikkeling in alle regio's. Wanneer het gaat om de middelen voor ontsluiting van nieuwe woonwijken, treedt de minister van IenW in overleg met de minister van VRO.

9. Prioritaire infrastructuurprojecten op korte termijn

Voor lopende infrastructuurprojecten en infrastructuurprojecten die op korte termijn kunnen starten wordt eenmalig in totaal 1,5 miljard euro beschikbaar gesteld. Bij de prioritering wordt gekozen voor projecten die aantoonbaar bijdragen aan woningbouw, bereikbaarheid en economische ontwikkeling (zoals Zuidasdok). We zorgen ervoor dat infrastructuurinvesteringen bijdragen aan woningbouw en economische ontwikkeling in alle regio's.

10. Investeringscapaciteit woningbouwcorporaties (vpb)

De investeringscapaciteiten van woningbouwcorporaties worden via een faciliteit in de vennootschapsbelasting uitgebreid. Hiervoor wordt taakstellend per 2028 een bedrag van 250 miljoen euro per jaar oplopend naar structureel 325 miljoen euro per jaar in 2032, beschikbaar gesteld. Aan deze maatregel zitten vanaf 2028 ook structureel 5 miljoen euro uitvoeringskosten verbonden. Dit bedrag is in de reeks opgenomen.

11. Verlagen overdrachtsbelasting particuliere investeerders van 8 naar 7%

Het tarief in de overdrachtsbelasting voor de koop van woningen waar de koper niet zelf in gaat wonen (zoals een woning voor verhuur of vakantiewoning) wordt per 2027 verlaagd van 8% naar 7%.

12. Nationaal programma leefbaarheid en veiligheid t/m 2035

Voor het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid voor kwetsbare wijken wordt voor de periode 2029-2035 135 miljoen euro per jaar beschikbaar gesteld.

13. Pakket 20 miljard euro

Voor de landbouw, natuur en stikstofaanpak wordt een investeringsbedrag van 20 miljard euro beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt verdeeld naar verschillende doelen en activiteiten:

- Voor een vrijwillige beëindigingsregeling van veehouderijlocaties wordt tot en met 2035 2,75 miljard euro extra vrijgemaakt.
- Tot en met 2035 wordt 9,0 miljard euro vrijgemaakt voor het bieden van incidentele compensatie in zones rondom kwetsbare natuurgebieden, waar het agrarische grondgebruik wordt geëxtensiverend, waar de provincie een gebiedsgerichte aanpak toepast: innoveren, extensiveren, omschakelen, verplaatsen of beëindigen.
- Voor subsidiëring van maatregelen die de stikstofuitstoot van agrarische bedrijven verlagen middels verduurzaming van de bedrijfsvoering wordt tot en met 2035 2,0 miljard euro vrijgemaakt.
- Voor de natuurmaatregelen, zoals natuurherstel, -monitoring en -beheer wordt tot en met 2035 een bedrag van 2,2 miljard euro vrijgemaakt. Na 2035 is hiervoor 200 miljoen euro per jaar structureel beschikbaar.
- Voor agrarisch natuurbeheer wordt tot en met 2035 1,2 miljard vrijgemaakt. Na 2035 is hiervoor 165 miljoen euro per jaar structureel beschikbaar.
- Tot en met 2035 wordt 1,25 miljard euro vrijgemaakt voor het bieden van incidentele compensatie in de meest kwetsbare watergebieden, waar het agrarische grondgebruik wordt geëxtensiverend ten behoeve van de doelen van de Kaderrichtlijn Water.
- Voor flankerende maatregelen waaronder ondersteuning voor jonge boeren en tuinders en uitvoeringskosten anders dan de uitvoering van bovenstaande maatregelen wordt tot en met 2035 1,35 miljard euro vrijgemaakt. Na 2035 is hiervoor 70 miljoen euro structureel beschikbaar.
- Tot en met 2031 wordt 250 miljoen euro vrijgemaakt voor maatregelen met een significante verlaging van stikstof/ammoniakemissies in de industrie en de mobiliteit.
- Een deel van de dekking voor het pakket van 20 miljard euro wordt gevonden op de begroting van LNVN. Tot en met 2035 wordt cumulatief 6,5 miljard euro op de begroting LNVN-alternatief ingezet. Dit betreft de op de post onverdeeld (artikel 51) gereserveerde middelen voor het Vervolgpakket Nederland van het Slot (aangekondigd bij MJN 2026) en

de middelen die bij MJN 2026 beschikbaar zijn gesteld voor maatregelen ter compensatie van het schrappen van de voorgenomen fiscale maatregel 'rode diesel'. Na 2035 wordt 434 miljoen euro structureel alternatief ingezet.

14. Indirecte kostencompensatie (IKC)

Om de elektriciteitskosten van energie-intensieve industrie te verlagen wordt de indirecte kostencompensatie (IKC) verhoogd en wordt de doelgroep uitgebreid. Doel is het creëren van een meer gelijk speelveld in het belang van strategische autonomie. De middelen blijven beschikbaar tot en met 2035.

15. Envelop elektriciteitsprijs

Voor het verlagen van de elektriciteitsprijs van de (basis) industrie die veel elektriciteit verbruikt wordt een envelop beschikbaar gesteld. Het doel is het creëren van een meer gelijk speelveld in het belang van strategische autonomie. Een bestedingsvoorstel wordt uitgewerkt. De middelen blijven beschikbaar tot en met 2035.

16. SDE++

We verlengen de SDE++ met zes nieuwe openstellingsrondes voor de uitrol van duurzame energiebronnen. Het betreft een jaarlijks openstellingsbudget van 8 miljard euro t/m 2032.

17. Continuering uitvoering klimaatbeleid medeoverheden

Naar aanleiding van het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) wordt tussen 2031 en 2040 jaarlijks 800 miljoen euro uitgetrokken voor de uitvoering van klimaat- en energiebeleid door medeoverheden.

18. Wind op zee

Voor het behalen van 40GW via Wind op Zee in 2040 worden investeringsmiddelen vrijgemaakt tot 2050. Daarnaast wordt 139 miljoen euro structureel uitgetrokken voor de integrale Noordzee investeringsopgave voor onder meer veiligheid en natuur.

19. Nationale Investeringsinstelling (NII)

Om de Nederlandse kapitaalmarkt te versterken wordt een nationale Investeringsinstelling (NII) opgericht. De investeringsinstelling staat op afstand van de politiek, is gericht op private (co-)investeringsfondsen of leningen en verdringt privaat kapitaal niet. De Investeringsinstelling werkt met marktconforme rendementseisen en richt zich daarom op projecten met een positieve business case waarvan financiering op de markt niet tot stand komt, bijvoorbeeld door hogere risico's of een gebrek aan beschikbaar durfkapitaal. Dit doet zich bijvoorbeeld voor bij grotere financieringsrondes van start- en scale-ups. Aan het NII wordt een onderdeel toegevoegd dat kan dienen als de opvolger van het huidige Nationaal Groeifonds. Het kernkapitaal van de Investeringsinstelling kan verschaft worden door de opbrengst uit (voorgenomen) privatiseringen van staatsdeelnemingen. Op basis van bovenstaande criteria zijn deze kapitaalstortingen in beginsel niet EMU-saldo relevant, maar verhogen wel de EMU-schuld. Het saldo wordt enkel belast via het exploitatiesaldo van de instelling. Voor deze Nationale Investeringsinstelling wordt 3 tot 5 miljard euro beschikbaar gesteld.

20. Nationaal Agentschap voor Disruptieve Innovatie (NADI)

Er wordt 500 miljoen euro gereserveerd voor een kapitaalstorting in het op te richten Nationaal Agentschap voor Disruptieve Innovatie (NADI). Dit betreft een financiële transactie die niet relevant is voor het EMU-saldo, maar wel voor de EMU-schuld.

21. Innovatie Regionale campussen

Voor de uitvoering van de Nationale Technologiestrategie, regionale innovatieclusters, deelname aan Europese innovatieprogramma's en publiek-private innovatieprogramma's worden structureel middelen toegevoegd aan de begroting van Economische Zaken.

22. Toekomstfonds

Op het artikel Toekomstfonds op de begroting van het Ministerie van Economische Zaken wordt taakstellend omgebogen.

23. Onderwijs

Voor investeringen in het onderwijs is een envelop van structureel 1,5 miljard euro beschikbaar gesteld. Dit geld wordt onder andere besteed aan terugdraaien van de bezuinigingen, het regionaal investeringsfonds mbo, het verbeteren van kwaliteit en meer leraren voor de klas en versterken van de Inspectie, investeringen in onderzoek en wetenschap en aan de koopkracht van studenten.

24. Media

Voor intensiveringen in de media is structureel 50 miljoen euro structureel beschikbaar. Hiermee wordt een deel van de bezuiniging op de publieke omroep teruggedraaid en geïnvesteerd in persveiligheid en journalistieke vrijheid.

25. (Nationale) veiligheid

Voor de aanpak van de problematiek en versterking van de (nationale) veiligheid wordt 300 miljoen euro beschikbaar gesteld in 2027 oplopend naar structureel 600 miljoen euro vanaf 2030. De beoogde (indicatieve) structurele verdeling hiervan is 512 miljoen euro voor de politie, 50 miljoen euro voor het Openbaar Ministerie (o.a. ICT-problematiek), 8 miljoen euro voor de NCTV (aanpak contra-terrorisme), 10 miljoen euro voor de aanpak van femicide en 20 miljoen euro voor overig veiligheidsbeleid.

26. DJI

Voor Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) wordt 75 miljoen euro beschikbaar gesteld in 2027 oplopend naar structureel 100 miljoen euro voor het beschikbaar houden van cellencapaciteit.

27. Rechtsstaat

Voor de versterken van de democratische rechtsstaat wordt 20 miljoen euro in 2027 beschikbaar gesteld oplopend naar 50 miljoen euro in 2028 en 2029 en 75 miljoen euro vanaf 2030. Dit komt onder andere ten goede aan het vergroten van de toegang tot het recht, democratische vernieuwing en burgerschapsonderwijs.

28. Gemeenschapsfonds 200 mln. incidenteel

Met het Gemeenschapsfonds versterken we onder meer het verenigingswerk, initiatieven voor zorgzame wijken en dorpen en sociale cohesie. De minister van BZK stelt een regeling hiervoor op. Er wordt 200 miljoen euro gereserveerd voor een gemeenschapsfonds.

29. Jeugd en school

Om te komen tot de gezondste generatie focussen we op de gezondheid van kinderen. Kinderen in het primair en voortgezet onderwijs krijgen gratis schoolfruit. Het programma Kansrijke start breiden we uit en verankeren we structureel in de rijksbegroting als interdepartementale prioriteit. Hiervoor wordt 150 miljoen euro structureel gereserveerd.

30. Sport

Voor sport wordt 50 miljoen euro structureel gereserveerd. We investeren onder meer in renovatie en verduurzaming van sportaccommodaties, onder andere door verhoging van het budget voor de BOSA

31. Versterken wijken en buurten

We zorgen dat gezonde keuzes via een wijkgerichte aanpak ook kwetsbare groepen bereiken. We investeren in versterken van buurtregie, meer sociale cohesie en mantelzorgondersteuning. Hiervoor wordt 40 miljoen euro per jaar gereserveerd in 2027 tot en met 2029.

32. Medische preventie
Voor medische preventie wordt 35 miljoen euro structureel gereserveerd. Om de vaccinatiegraad te verhogen investeren we in uitbreiding van de wijkgerichte aanpak vaccinatie.
33. Tegemoetkoming zorgkosten chronisch zieken
Om chronisch zieken tegemoet te komen in hun zorgkosten wordt een envelop van 350 miljoen euro structureel gereserveerd. Deze middelen worden beschikbaar gesteld aan gemeenten.
34. Eigen risico niet verlagen en indexeren per 2027
Er wordt afgezien van het verlagen van het eigen risico in de Zorgverzekeringswet en het eigen risico wordt met ingang van 1 januari 2027 jaarlijks geïndexeerd. Naar verwachting stijgt het huidige eigen risico door de indexatie van 385 naar 400 euro in 2027.
35. Verhoging eigen risico met 60 euro per 2027
Het eigen risico in de Zorgverzekeringswet wordt met 1 januari 2027 verder verhoogd met een taakstellende opbrengst van 1 miljard euro. Naar verwachting stijgt het eigen risico hierdoor met 60 euro. In combinatie met het afzien van het verlagen van het eigen risico, het indexeren per 2027 leidt dit naar verwachting tot een eigen risico van 460 euro in 2027.
36. Tranchering eigen risico op 150 euro
Het eigen risico in de Zorgverzekeringswet wordt met ingang van 1 januari 2028 getrancheerd op maximaal 150 euro per behandeling in de medisch-specialiste zorg. Dit betekent dat mensen per behandeling niet meer dan 150 euro kwijt zijn van hun eigen risico. De hoogte van de tranchering wordt samen met het eigen risico geïndexeerd.
- De maatregelen op het eigen risico en de overige maatregelen binnen de Zvw leiden tot lagere zorgpremies, en daarmee tot lagere inkomsten. Om te zorgen dat de maatregelen binnen de Zvw en het eigen risico leiden tot een verbetering van het EMU-saldo, zal er een compenserende lastenverzwaring voor burgers en bedrijven plaatsvinden die de lagere inkomsten uit de premies compenseert.
37. Passende zorg (wet- en regelgeving)
Passende zorg wordt bevorderd met een pakket van maatregelen. Er komt wettelijk instrumentarium om hogere eisen te stellen aan richtlijnen. De overheid krijgt meer instrumenten en een steviger rol in het pakketbeheer en het vormgeven van het zorglandschap. Kosteneffectiviteit en beschikbare mensen en middelen gaan zwaarder wegen in het pakketbeheer. Zorgverzekeraars worden gestimuleerd om te sturen op een passend zorglandschap. De overheid borgt dat alle partijen structureel verantwoordelijkheid nemen om de automatische kwaliteitsverbetering te matigen.
38. Versterken informatieplicht zorgverzekeraars
Er komt een wettelijk instrumentarium gericht op zorgaanbieders, zodat zorgverzekeraars beter kunnen sturen op de inkoop van passende zorg. De informatiepositie van zorgverzekeraars ten opzichte van zorgaanbieders wordt versterkt.
39. Afschaffen vergoeding ongecontracteerde zorg
Om samenwerking en contractering in de zorg te verbeteren schaffen we de verplichte vergoeding van ongecontracteerde zorg af met ingang van 1 januari 2029.
40. Uitvoeren afspraken Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (t/m 2035)
Het kabinet reserveert tot en met 2035 middelen om de afgesproken intensiveringen van het aanvullend zorg en welzijnsakkoord (AZWA) uit te voeren. De doorbraakmiddelen in 2027 en 2028 en de overige afspraken uit het akkoord blijven in stand. De middelen zijn gereserveerd om de hogere zorgvraag door het verlagen van het eigen risico op te vangen vallen vrij. Dit geldt voor de middelen die zijn toebedeeld aan de zorgsectoren en de structurele reservering.

41. Geneesmiddelen
Een selectie van zelfzorggeneesmiddelen wordt uit het basispakket gehaald. In het bijzonder gaat het daarbij om middelen die betaalbaar zijn en beschikbaar in de vrije verkoop. Het pakketbeheer voor dure geneesmiddelen in de apothekezorg en de medisch-specialistische zorg wordt aangescherpt om doelmatigheid te verhogen.
42. Bestuurlijk akkoord Wlz met daarin scheiden wonen en zorg
Er wordt een bestuurlijk akkoord gesloten voor alle drie de sectoren uit de Wet langdurige zorg (ouderenzorg, gehandicaptenzorg, ggz-wonen). Dit akkoord beperkt de jaarlijkse uitgavengroei tot en met 2031. Dit akkoord zet in op passende persoonsgerichte zorg, het verder ontwikkelen van het scheiden van wonen en zorg en maakt zorg in natura voorliggend op het persoonsgebonden budget (pgb).
43. Vrijvallen resterende envelop ouderenzorg
De resterende en nog niet bestemde middelen in de envelop ouderenzorg op de Aanvullende Post vallen vrij.
44. Huishoudelijke hulp uit Wmo met vangnet
Mensen die dat kunnen gaan zelf betalen voor hun huishoudelijke hulp. Huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de Wmo 2015 wordt daarom geschrapt met ingang van 1 januari 2029. Voor de mensen die niet zelf hulp kunnen regelen, blijft de gemeente daarin voorzien, waarbij geldt dat de beoogde besparing taakstellend is.
45. Verlagen vermogensgrenzen zorgtoeslag naar box 3
Per 2028 worden de vermogensgrenzen in de zorgtoeslag voor alleenstaanden en twee persoonshuishoudens gelijkgesteld aan het heffingsvrij vermogen in box 3 voor alleenstaanden en twee persoonshuishoudens. Aan deze maatregel zitten vanaf 2027 structureel € 5 miljoen uitvoeringskosten verbonden. Dit bedrag is in de reeks opgenomen.
46. Eigen bijdrage wijkverpleging
Het kabinet introduceert een eigen bijdrage in de wijkverpleging.
47. Aftrek specifieke zorgkosten
De aftrek specifieke zorgkosten en de tegemoetkoming specifieke zorgkosten worden per 2028 volledig afgeschaft.
48. Verlagen vervolgoopleidingen medisch-specialisten
De beschikbaarheidsbijdrage medische vervolgoopleidingen wordt verlaagd met 110 miljoen euro per jaar met ingang van 2029.
49. Korting beschikbaarheidsbijdrage academische zorg
De beschikbaarheidsbijdrage academische zorg wordt verlaagd met 100 miljoen euro met ingang van 2029.
50. Versterking van gezinnen
Het kindgebonden budget en de kinderbijslag worden samengevoegd in één regeling en uitgevoerd door SVB. Om meer zekerheid voor ouders te creëren verhogen we het vaste bedrag euro en verlagen we het variabele bedrag, zodat alle gezinnen erop vooruitgaan. De kindbedragen worden maandelijks uitgekeerd. Voor meer eenvoud en zekerheid wordt structureel 600 miljoen gereserveerd.
51. Leven lang ontwikkelen
Voor Leven lang ontwikkelen komt structureel geld beschikbaar. Hiertoe worden in overleg met sociale partners gerichte maatregelen uitgewerkt.
52. Aanpak armoede en problematische schulden
We werken toe naar meer harmonisering van inkomensondersteunende (lokale) overheidsregelingen, zodat deze begrijpelijker worden en minder verschillen tussen

gemeenten. We stellen een envelop beschikbaar voor versterking van de bestrijding van armoede en het verder brengen van een effectieve aanpak en preventie van problematische schulden. Voor deze aanpak van armoede en problematische schulden is 150 miljoen euro structureel gereserveerd.

53. Commissie sociaal minimum BES

Er wordt 30 miljoen euro structureel beschikbaar gesteld voor armoedeproblematiek in Caribisch Nederland en de verdere implementatie van de aanbevelingen van de Commissie Sociaal Minimum Caribisch Nederland.

54. WIA: IVA afschaffen (incl. taakherschikking UWV)

On de wachtlijsten, complexiteit en uitvoeringsproblemen bij het UWV te verminderen wordt het duurzaamheidscriterium in de WIA afgeschaft, waardoor de IVA-uitkering vervalt voor nieuwe aanvragers. Deze maatregel gaat in per 2030. Bestaande IVA-gerechtigden op moment van invoering houden dus recht op hun IVA-uitkering. Ook maken we werk van taakherschikking bij sociaal-medische beoordelingen van het UWV en stellen we scherpere voorwaarden bij het aanvragen van herbeoordelingen.

55. Vervallen Compensatie Regeling Transitievergoeding

De transitievergoeding wordt momenteel te vaak niet ingezet waar deze voor bedoeld is, namelijk de transitie van werk naar werk. De compensatie voor werkgevers bij ontslag wegens langdurige arbeidsongeschiktheid vervalt voor alle werkgevers met ingang van 2028. Dit hangt samen met het anders vormgeven van de transitievergoeding.

56. Verlagen maximum dagloon met 20% per 2029

Met deze maatregel wordt per 2029 het maximum dagloon voor alle relevante uitkeringsregelingen verlaagd met 20%. Dit betekent dat de hoogste inkomens een lagere uitkering krijgen. De koppeling met het maximum premieloon blijft behouden, wat resulteert in minder premie-inkomsten voor de overheid. Om te zorgen voor een verbetering van het EMU-saldo zal hier tegenover een lastenverzwaring komen te staan. Het kabinet gaat met sociale partners in gesprek over de invulling en uitwerking van deze maatregelen gericht op hervorming van het stelsel van loondoorbetaling bij ziekte en arbeidsongeschiktheid, binnen de financiële kaders.

57. Duurverkorting 12 maanden (per 2028). Aanscherpen referte-eis, vertraagde opbouw, 80% uitkeringshoogte in de eerste twee maanden (per 2030).

De maximale WW-duur wordt per 1 januari 2028 beperkt tot één jaar. Dit vervangt het huidige voornemen om de maximale WW-duur van 24 naar 18 maanden te verkorten. Op 1 januari 2030 wordt de WW-uitkering in de eerste twee maanden verhoogd naar 80% van het oude loon. Tegelijkertijd wordt de referte-eis verscherpt naar 42 van de 52 weken gewerkt en gaat de opbouw van WW-rechten naar een halve maand per gewerkt jaar. Door de doorwerking van de WW naar de WIA heeft deze maatregel ook gevolgen voor de loongerelateerde WGA-uitkering. Het kabinet gaat met sociale partners in gesprek over de invulling en uitwerking van deze maatregelen over WW, transitievergoeding en van werk naar werk binnen de financiële kaders.

58. Re-integratiemiddelen

In het licht van het bevorderen van leven lang ontwikkelen en van werk naar werk en het verstevigen van de stimulansen in het stelsel, verlagen we de re-integratiebudgetten met 100 miljoen euro. Dit bedrag wordt beschikbaar gesteld voor een Leven lang ontwikkelen.

59. Bevroren aftoppingsgrens voor 6 jaar

Het maximum pensioengevend loon wordt per 2027 voor een periode van zes jaar niet geïndexeerd. Hierdoor blijft het maximum tot en met 2032 bevroren op € 137.800. Dit is het niveau van 2026. Dit betekent dat de subsidiering van de pensioenopbouw van de hoogste inkomens beperkt wordt.

60. 1-op-1 koppeling AOW-leeftijd aan levensverwachting per 1-1-2033
Het kabinet gaat in 2033 over naar een 1-op-1 koppeling van de AOW aan de levensverwachting. Momenteel is de AOW-leeftijd voor twee-derde gekoppeld aan de levensverwachting. Door deze maatregel stijgt de AOW-leeftijd weer 100 procent mee met de verdere levensverwachting. De hoogte van de AOW-uitkering blijft ongewijzigd en groeit mee met de welvaartsontwikkeling.
61. Efficiencytaakstelling
Een efficiencytaakstelling op de rijksoverheid wordt doorgevoerd naar rato van de apparaatsuitgaven per departement en uitvoering, met als doel de apparaatsuitgaven structureel te verminderen. De volgende begrotingsonderdelen zijn uitgezonderd van deze taakstelling: de Koning, het postennet, de politie, DJI, het Openbaar Ministerie, de Raad voor de rechtspraak, de Raad voor Rechtsbijstand, de Hoge Raad der Nederlanden, het College voor de Rechten van de Mens, de Hoge Colleges van Staat, de NAVO-toerekenbare uitgaven en de uitvoeringskosten voor schade en versterken Groningen.
62. Vernieuwing rijksdienst en een slagvaardige overheid
Aanvullend op de efficiencytaakstelling op de rijksoverheid wordt een additionele taakstelling doorgevoerd in het kader van de vernieuwing van de rijksdienst en een slagvaardige overheid. Deze loopt op tot structureel 1 miljard euro vanaf 2030. Deze taakstelling wordt op dezelfde wijze verdeeld als de efficiencytaakstelling.
63. Subsidietaakstelling
De subsidiebudgetten bij de departementen worden structureel verlaagd met 189 miljoen euro. Deze taakstelling wordt verdeeld naar rato van de subsidie uitgaven per departement.
64. Afschaffen laag btw-sierteelt
Het verlaagde btw-tarief voor de levering van sierteeltproducten wordt met ingang van het jaar 2028 afgeschaft. Hierdoor gaat het btw-tarief van 9% voor sierteeltproducten naar het algemene btw-tarief van 21%.
65. Suikertaks voor producenten
Per 2030 wordt er (taakstellend) een heffing op basis van het suikergehalte in bepaalde voedingsmiddelen ingevoerd voor producenten. Het gaat hierbij om voedingsmiddelen met een suikergehalte vanaf 6%. De belasting is van toepassing op producten die zijn voorverpakt, zodat het suikergehalte van het product van het etiket kan worden afgelezen. Aan deze maatregel zijn vanaf 2028 structureel 50 miljoen euro uitvoeringskosten verbonden. Dit bedrag is in de reeks opgenomen.
66. Verlengen korting brandstofaccijns op benzine in 2027
De verlaging van de brandstofaccijns op benzine wordt verlengd tot en met 2027. In 2027 worden specifiek de tarieven voor benzine gelijk gehouden aan de tarieven van 2026.
67. Ramingsbijstelling asielbegroting
Deze middelen zijn bedoeld voor onder andere de opvangplekken bij het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) in overeenstemming met de MPP-raming, een deel van de incidentele meerkosten voor crisisnoodopvang, de kosten van het solidariteitsmechanisme, Vluchtelingenwerk, Meedoenbalies en een stabielere financiering van overige organisaties in de asielketen.
68. Overige stabiele asielketen.
Dit betreft additionele meerkosten voor crisisnoodopvang en overige organisaties in de asielketen.
69. ODA-toerekening eerstejaarsopvang
In samenhang met de bijstelling van de asielbegroting wordt in overeenstemming met de geldende systematiek maximaal 10 procent van deze uitgaven voor eerstejaarsopvang gefinancierd vanuit het ODA-budget.

70. Amendementen Belastingplan 2026

De aangenomen amendementen bij het Belastingplan leiden tot een derving aan de inkomstenkant in voornamelijk 2026 (688 miljoen euro) en 2027 (1.467 miljoen euro).

71. Taakstellende kasschuif Voorjaarsnota 2026

In totaal wordt taakstellend 1 miljard euro uit 2027 geschoven naar latere jaren. De kasschuiven zullen moeten worden verwerkt bij de Startnota dan wel Voorjaarsnota 2026. Als de kasschuiven die departementen dan indienen, niet optellen tot de resterende taakstellende kasschuif, wordt voor het resterende bedrag de prijsbijstelling tranche 2027 doorgeschoven naar latere jaren.

72. Verwerking jaar uitstel ETS2

De (Europese) Milieuraad van Klimaatministers heeft besloten om ETS2 met een jaar uit te stellen waardoor ETS2 pas start in 2028. Hierdoor is er ook pas een jaar later sprake van inkomsten uit ETS2. Deze inkomsten zaten al in het basispad voor 2027. Dit leidt tot een lastenderving van ongeveer 4,1 miljard euro in 2027.